

Aukusti Tuominen (1885–1919)

Aukusti Tuominen oli Viron vapaussodan 1. suomalaisen vapaajoukon sotilas, joka oli saapunut Viron vapaussotaan ensimmäisen vapaajoukon mukana 30.12.1919. Hänet oli määrätty yhteismieheksi virolaiseen 1. jalkaväkirykmentin 13. komppaniaan. Bolševikit olivat edenneet jo tuolloin lähelle Tallinnaa.

Tuominen osallistui 5. tammikuuta Kiiun kunnan Kosun kylässä tiedusteluretkkeen. Ryhmä joutui tulitukseen, jonka seurauksena ”yksi suomalainen sai surmansa ja toinen haavoittui” (*Mart Laar: Jõuluriik, 2018*). Tuomisen ruumis löydettiin seuraavana päivänä. Häneltä oli ryöstetty saappaat, lakki ja ilmeisesti myös taskuissa olleet dokumentit. Mahdollisesti tämän vuoksi hän jäi tuntemattomaksi – tai siksi, että miehet eivät vielä tunteneet toisiaan.

Vastapuolella oli myös suomea puhuvia, mahdollisesti suomalaisia punaisten joukoissa. Ei ole suljettu pois, etteikö Tuomisen olisi voinut surmata toinen suomalainen.

Tuomisen ruumis tuotiin Kuusalun papin huostaan 8. tammikuuta 1919, ja hänet haudattiin saman päivänä Kuusalun hautausmaalle. Kirkonkirjaan jäi merkintä ”Soome vabatahtline”. Lyijykynällä täytetty rivi jäi odottamaan nimeä.

Aukusti Tuominen oli syntynyt Lapualla 30.8. 1885 sukunimenään Ahlqvist. Hän oli kaatuessaan 34-vuotias.

Tuomisen syntymäpaikaksi on merkitty Lapua, vaikka hänen vanhempansa asuivat Ylistaron Orismalassa. Syntymänimensä August Ahlkvist hän suomensi 1907. Tuomisen tiedetään asuneen Isonkyrön Orismalan kylässä sekä muuttaneen perheineen Etelä-Pohjanmaalta muonamieheksi Tuusulan Hyrylän kylän Peltolan taloon 1908 ja sieltä naapurikuntaan, Helsingin pitäjään jo seuraavana vuonna. Pian perhe muutti takaisin Isonkyröön.

Hänellä oli Sanna Tuomisen kanssa neljä yhteistä lasta, Aukusti, Juho, Kerttu ja Aino – lisäksi vauvana kuollut Oiva. Perheeseen kuului myös Sannan avioton tytär Selma. Aukustin lähtiessä Viroon Sanna odotti parikunnan kuudetta lasta, Kaino syntyi Aukustin kuoleman jälkeen kesäkuussa 1919.

Suomen Virallisessa lehdessä ilmestyi 14.5.1921 kuulutus: ”Jollei mieheni August Tuominen, joka on ollut poissa kotoa 3 vuotta, vuoden ja yön kuluttua palaa takaisin, olen vapaa hänestä. Orismala, 10.5.21. Sanna Tuominen.”

Aukusti Tuominen ei palannut, ja Isonkyrön kirkonkirjoihin tuli merkintä ”tietämättä kaatunut Virossa”. Puoliso Sanna Tuominen alkoi saada Virosta leskeneläkettä.

Vuonna 1923 Tuomiselle myönnettiin henkilökohtaisesta sankaruudesta Viron vapaudenristi, arvoluokaltaan VR II/3, ”hinnates wahwust, mis Teie üles näidanud Eesti Wabadussõjas”. Eli kunnioittaen urhoollisuutta, mitä olette osoittanut Viron Vapaussodassa”. Aukusti Tuomisen nimi on myös kaiverrettu Eesti Üliõpilaste Seltsin (Viron Ylioppilasseura) talossa sijaitsevaan suomalaisten kaatuneiden kunniatauluun.

Ensimmäisen kaatuneen henkilöllisyys varmistui vasta 2013, kun Vapaussodan historiaan perehtyneet Mati Strauss, Ain Krillo ja Pekka Linnainen alkoivat verrata tietojaan.

Lähteet:

Lapuan kastekirja, 1885

Nimenmuutos, Vapaa Sana 18.7.1907

Kuusalon seurakunnan kirkonkirjat

13.komppanian kapteenin Leonhard Krullin tiedonanto Kuusalon seurakunnalle, 6.1.1919

Katoamiskuulutus, Suomen Virallinen Lehti, 14.5.1921

Vabaudenristin myöntämispäätös 25.5.1923, Riigi Teataja 2.6.1923

Isokyrön, Tuusulan ja Helsingin pitäjän kirkonkirjat

Eesti Vabaduse Risti kavalerid, Jaak Pihlak – Mati Strauss – Ain Krillo, 2016

Jõuluriik, Vabadussõja esimesed 50 päeva, Mart Laar, 2018